

החינוך העברי בטריפולי

תנועות: א) «בן-יהודה» כארגון למען התרבות העברית מסוגן לברית עברית עולמית, ואלו מסתגפים. בתולדות החינוך העברי הנוצרי: ב) «מכבי» סניף להסתדרות עולמית מכבי ולידו קיים «מכבי הצעיר». ג) «הצופים». לכל הארגונים האלה משתייך הנוער שלנו לזרמיו — דוב מורינו משתפים פעולה עם כל אלה ועוזרים להם, אכל נחוצה להם עזרה גדולה יותר — במיוחד, מדריכים ושליחים מהארץ, כי אחרי הפרעות שפרצו אצלנו בנובמבר 1945 נחלנו תבוסה שקשה לרפאה.

בבית הספר: בית הספר העברי עשה בשנתו הראשונה, בתש"ד, את צעדו הראשון, ועל אף כל המכשולים, יצר בהיסטוריה הטריפוליטית פרק חדש, שכן לא היו עד כה בתי-ספר מעין זה. חוץ מהחזרה ואיזה שעורים בודדים לעברית, — מורינו לא זרמו לרשום את בניהם בכית-ספר לנסיון, ובכל זאת התחלנו ב-400 ילדים וילדות בגיל 7-6, פתחנו כיתה א' ובכל הכתות המקבילות עבדו 12 מורים. א' אפשר לשכות את המכשולים שעמדו לפנינו במשך השנה: כתות בלי דלתות, חוסר ספסלים וספרים ועוד ועוד... אך רצון חזק היה, ובסוף השנה לא נפל כית ספרנו מבתי-הספר האחרים המוחזקים ע"י הממשלה, ובהו הונחה אבן הפנה לשנה השנייה תש"ה, אשר בה נבפל מספר ילדינו והיו לנו 7 כתות שניות, אך גם בשנה זו לא חסרו מבשולים. מספר המורים עלה ל-20. בשנה השלישית, תש"ו, עמדה לפנינו הבעיה של כיתה ג', בעיה קשה אשר לא חשבנו לפתור אותה בנקל, אך מספר הילדים שנרשמו ורצון המורים עודדו אותנו שנלך בבטחה לקראת הבאות. ל-30 מורים הגיע מספרנו ב-1200 תלמידים — ומקצועות הוראה: תנ"כ, היסטוריה, גאוגרפיה, טבע וקדוק ועוד ועוד. בחינות הסיום של שנה זו השפיעו על קהלנו התחיל להוקיר את פעולותינו. — והגנו עומדים אחרי גמר השנה לפני כיתה ד' אשר על קשיי סידורה התגברנו. מספר ילדינו השנה הגיע ל-1700 ומספר מורינו 33 — ישנם מורים המלמדים בשתי כתות, כלומר 8 שעות ביום: 6 שעות בבית-הספר העברי ו-2 שעות שעור-ישיבה בכתות איטלקיות. — שעורים אלה ניתנים לכל אותם הילדים אשר גילם היה מ-7 ומעלה, הילדות מקבלות שעור-ישיבה כמשך זמן שעוריהן או אחר כך בכית-ספרן, והילדים הזכרים במחצית היום השני ל«תלמוד-תורה», ושם הם מתחנכים על ידי מספר מורים (12) מבוגרים אשר לפני המלחמה היו מלמדים לפי השיטה הישנה וכעת הם מלמדים לפי השיטה החדשה תחת פקוח ועד החינוך של הקהילה. — מספר התלמידים-ות האלה הוא למעלה מ-2000 כלומר מספר כל התלמידים המבקרים הוא קרוב ל-4000 — מאלה מקבלים תמיכה מהקהילה כמעט 2,400, הם מקבלים נעלים, בגדים, לחם וכדומה. המורה השעור העברי שמורנו נותנים בבתי-הספר הממשלתיים, נותנים מורים מבתי-הספר הממשלתיים שעורי איטלקית לילדינו מכתה ב' ומעלה.

מצב המורים: לפני 3 שנים גוטה הסתדרות מורים בועיר אנפין אשר הוציאה גם עלון חדשי בשם «קול המורה». בהשתדלות הרב הראשי החדש האי-ר' שלמה ילזו הודשה בזמן האחרון ההסתדרות ורכזה בתוכה את כל המורים העבריים בטריפולי ובכפריה, בותב הטורים האלה נבחר למוכיר, בגלל חוסר אמצעים אין «קול-המורה» מופיע בדיוק. כעת מרוכזים המורים בהסתדרות ממשית, משלמים מס מדי הודש בחודש והם נשמעים להקנות — בדאי היה להתקשר עם הסתדרות המורים בארץ, מה שחסר לנו כעת הוא ספרי עזר למורים (טבע, גיאוגרפיה, הוראה ועוד) כי מורינו מתלבטים ומחפשים מפה ומשם כדי ליצור יש מאין — חוץ מזה יחסרו לנו גם ספרי קריאה וספריות לילדים — אם כי לא מעט קבלנו מהארץ.

עם וספר

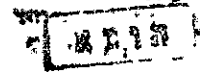
הוצאה חדיפעמית נעל
הברית העברית העולמית

בעריכת ז'חן נריונבראם
 תל-אביב, אב תש"ז, אגוסט 1947

ה ת ו כ ו ן :

מ. אילון-רוזננק — לקראת פגנת	מ. דהמן — התנועה העברית בהונגריה
יעקב פיכמן — למורים היוצאים למחנות	מנחם גלן — מסוד לתרבות עברית בניו-יורק
מ. קיפוד — הרחיבו את המסגרת	מ. ת. בן-מלכא — המינוח העברי בסרוקו
ד"ר א. סדלצ'קוב — הגאולה העברית	ש. לוונן — המינוח העברי בטרסול
ק. ברחיני — לצכינתה של התנועה העברית	כותבים אלינו
ד"ר ר. פסאי — הרב י. ל. זלוטניק בן ששים	כברית העברית העולמית
ד"ר א. רונמלד — הספתת בידי האשה העברית	בשרה ספר:
התרבות העברית בעולם:	נתום מלושץ — על האנציקלופדיה התלמודית
ד"ר ת. רבין — ספרות ומדע עבריים באנגליה	מרוס י. פסאי — ספר מתוך על תולדות המינוח
ד"ר י. רונמלד — עברית כשיבוט צרפת	פ. עזאי — אישיותו של מרופ יוסף קלוונד
מ. מוסר — למצב העברית ככלגיה	מ. קפליוק — קובץ "מלילה"
	מעל מרף הספרים

הכתובת: תל-אביב, ארץ ישראל, ת. ד. 1121

הרומא העברית — חוברת א' לשנת 1946

בימים אלה הומיעה חוברת א' של "הר" סא העברית לשנת 1946. הוצאה מיוחדת לארץ ישראל. "הרומא העברית" המופיע בעריכתו של ד"ר משה אינהורן, בניו-יורק, נכנס לשנתו התשיעית.

במדור "הארץ והרומא" מפרסם ד"ר אינהורן, עורך "הרומא העברית", את דבריו מין מבקרו האחרון בארץ. מאמר שני על אותו נושא, אולם בהיבט אחר, בא גם בסדור זאנגל של הספר. לשני המאמרים האלה נלה גם תמונת רכות.

במדור "בקורות הספרים" משתתפים שני הרומאים, הסופרים הקצועים של "הרומא העברית", ד"ר אלחור אלכסנדר פריד וד"ר ל. כ. הרברט.

אטלס לתולדות ישראל בארץ ובגולה

מאת ד"ר מ. א. טיילהר, בעריכתו הגרמנית של ד"ר י. סמירא. הוצאת "ד"ר י. סמירא, תל-אביב.

אטלס לתולדות ישראל — עורך ראשון הוא ללימוד ההיסטוריה העברית. אמנם יש לנו זאטלס של זיבוינסקי-פירלמן, אבל אין בו כדי להראות לנו את הזרן הארוכה שעבר עמנו למן התנחלותו בארץ, על דודיו ובל ארצות חבל ושיבוט למולדתו. מודי הניס מוריה הישראלית היו נתקלים יום יום בהעדר אטלס המתאר בצורה ברשת את תולדות ישראל והנה הומיע עתה "אטלס לתולדות ישראל בארץ ובגולה" המתקן במדה לא מעטה מנם זה. ודאי שאין כאן אלא תקציר של אטלס, שהרי אטלס מלא מלוה מכואות היסטוריים, סקירות ובאורים — מסעל מדעי דביסיות. שלא יכוצע אלא על ידי חבר אנשי מדע מוסמכים. אבל אין להעולם גם מאטלס זה. שימלא את מתקורו בבתי האולפנא שלנו. כארץ ובגולה, ויקל בהרבה על כל מי שירצה לראות עין בעין את שבילי ההיסטוריה הישראלית ושלביה.

המפות שבכאן מוליקנת אנתו דרך העם בארץ, תקומת בית ראשון ושני, שפכוד רומא, מרכזי הגולה בבבל ובערב, מסעי הצלב, קיבוצי ישראל באירופה המזרחית, האמנסיפציה, התנועה הלאומית, תורכין יהדות אירופה ושיבת ציון.

ובל זה — תורך ממורת למערכ והשיבה למורת — נראה כהרבה מפות והצלומים, דיאגרמות וסקידות קצרות בצד.

אכן ראויים בעלי האטלס שיבואו על הכרכו!

מורה
 דמוס "הארץ" בע"מ, ת"א, רח מוא"ה 56

שהוק ודמע- לד"ר ש. ז. חשין
 הד"ר ש. ז. חשין, שופס מחווי בתל-אביב, אנר בעקלונו מסוד עלילות וסראות מכית הרין, מתן טרניות ומתן קומיות, הרצה על-הן ברדאוי ירושלים, אסף את כל הרצאות, הרופף לתן חומר חדש, ליטשו וניטחו — ויצא המסד המלבב, שתוק ודמע בכית הרין (הוצאת טברסק).

חדש הוא הנושא הזה בספרותנו, ובחידושו כן רענונו וכותמתיחתו. מורמים לפנינו חלואות מעל חיי בני-אדם מישראל בארץ ישראל, ואתה רואה אותם בסעודמיהם את ענת חיהם וסבלם, את מריים ונדומם כד עורם ושלוחם, את המרומם והגלענ — זה הבלל אסקלריה רכת בכואות לפנינו, ונעים ומפעיל להצין לתוכה ולהסתכל במראות שהתק ודמע יגלו כהם חלופות.

תולדות החינוך בישראל כולרות האחרונים לפרופ. צ. שרפסטיין (עזנן)

ספר זה הכתוב בידי סוסד ומתוך ותיק — אונר בלוס של יודיעת על המינוח העברי בכל תסוצות, הגולף. ולא הקל על יעצמו המורם שרפסטיין את המלאכה, אלא שתקר ודוק ועיין ונעור בעצתם של מומחים, איש איש בעודו וכדאי — כך שיש לפנינו חומר מוסמך ומאלף בבכית המינוח ותת-בות בישראל באותן התקופות המוקרות ורכות ההתפכות שעברו עלינו למן תחלתה של האמנסיפציה עד מלחמת העולם הראי שונה והואיל ולפנינו רק ברר ראשון, הרי שעומד להוסיף כרך שני, שיקוף את המינוח עד זמנו. מתוך מה שאצור בכרך הראשון מוצדק בהחלט הרצון לראות גם את השני — ונקבל אז ספר המינוח בישראל, שיאיר ויבדיר פרשה רכת לבטים זו בחינו על האור ותצל בה. אמנם המתכר הנכבד מוסיף לפנינו כחוקר אוכייקטיבי ועומד על כל צורות המינוח בישראל, אבל מכיו רים אנו את שרפסטיין הסוסר העברי והמחי נך הסוריי, שהיה מראשי הבונים של המינוח העברי בארצות חברות, הרדיכו במפעל המינוח ובספרו המפורסם המשוללים שהר ציל — ובדואי שיגיעו אלינו מספרו השני הרי מאבקיו ומאמציו לחינוך העברי ברות התחיה הלאומית ותנועת הגאולה בישראל — שהחינוך המכשיר הנאמן להן, ומכתינה זו הרי תולדות המינוח הן גם תולדות התרבות והתנועות החברתיות של זמננו.

לספרים כגון אלו מצפים מורים וקוראים משכילים ומן הראוי אישוא להתמקן בהן צאת הכרך השני.

המריל והעורך האחרון: ד"ר א. רונמלד

פינלנד:

הרב הראשי א. ברלינר, הלמינגפורט:

למי וכן מה זכינו לקבל מורה עברי מצויץ לבית הספר שלנו, מר אינדלמן מפולניה. אנתנו שבועי רצון מאד בעבודתו. דורש לנו עור מורה עברי אי מורה עברית, אבל מסעמים סכניים נצמרח לחכות מעט. מקוה אני שהקשר כינינו להבא יהיה הרוק.

א לתנן אינדלמן, הלמינגפורט:

כימי המלחמה נתערער יסוד החינוך במדינה זו. בעת אנו ממחלים בשיקומו מתוך התאמצות יתרה, בהלמינגפורט קיימת נימנ' סיה בת שש בתות לילי ישראל ומכינה בת ג' בתות על ידה. נלמדים מקצועות יהדות אלה: לשון ושפות עברית, דברי ימי ישראל וזה. מוכן שדרגת הלימודים אינה גבוהה עדיין ביותר. לפני חודשים יסדתי באן שער רייערב לבוגרים, נלמדו הלשון והמסורות העברית, דברי ימי ישראל ויריעת הארץ.

מרוקו:

פ. חסין, קנבלוקה:

הזידת השפה העברית למדוקו הולכת ומתקדמת, ובעוד ימים קרובים יגיעו יהיה למקומות הנודחים ביותר. בערים הגדולות שרים הקטנים בחיבה אך דוק שירי המולדת, ואמהות יהודיות מיישנות את תינוקותיהן בעברית. רבים המבוגרים המדברים עברית והבלתי יוועים מקשיבים בקנאה למדברים. מתחבט אני בכיפה קשה והמודה שאני רוצה להעלותה כמכתבי: כיצד וכאיזה אופן נשיג תעודה להודאת לימודים עבריים. בכל הארץ צות נהוגה קבלת תעודות כגון אלו ע"י

בחינות הנערכות בכמה האם נובל גם אם לא לתקן ואתו דבר זה תעורר לנו הרבה ורק על עבודתנו. מצדנו אנו נובל להבחן בדיק דוק, בהיסטוריה ובספרות, ונס לתבר חיבור, קבלת דיפלומים כאלה נחוצה למספר מוררי בים הנוסעים להפיץ את השפה העברית ול' ארצן את בתי הספר, ולא יהיה ערך לכל דיפלום אחר מחוץ לה שיתקבל מארץ. ו היא העושה מתוכלו לתת לנו והיא שתתן דחיפה גדולה להרחבת הפעולה. אני מרגיש הופך דוחק, וכן הראוי לספל בדבר בקצה מהיר.

הורו:

מ. מוסקוביץ, בומבי:

בכר הודעתך לכם על פגשת המורים שנערכה כאן בימינו, בכדי לשנות את שיטת הנוהאה כמתי הספר היהודיים כאן. השיטה השלמית היתה בעיקר זו של תרגום מספרי הקודש בצרוף מזה הגונה של דקדוק. הוכחתי כי כדורך זו אין אנו מקנים לתלמיד שום דבר בעל תועלת, וכן אין הלימוד כדורך זו עשוי להכב על התלמיד את העב' ריה, בשעירי שאני נותן בשני כתי הספר אני מלמד לפי שיפת הנושאים, והיינו שיתח, קריאה ובחיבה מסכיב לנשוא מסוימ. כאוסן זה הצלחתי ללמד את תלמידי דבור עברי חי כבדי לאפשר להם לשוחח שיהח עברית משוטה וקלה, או לקדוא מסוד עבוי קל. הצעתי למורים שיתחילו אף הם בשיטה זו, ובצדי הסכמתי, לתת להם שעורים ולהגיש חומר מובן כביכול. סענחם היתה האוניברסיטה של בומבי דורשה בבחינות הנפדו בעברית שהיא עורכת, תרגום ורקוק ותו — לא הצעתי לסיכך לכקש את האוניברסיטה לשנות את דרישותיה בכתי גות, ולהעמיד על כסימ יותר חי. מהכון אני בזה שבטקום התרגום הקשה המגיע יגתן לתלמידים חיבור קצר בעברית וגם שאלות אשר על התלמידים יהיה לענות עליהן בעברית. השתדלתי להוכיח כי אין כל ערך בהודאת דקדוק בשעה שהלומד אינו יודע ולא כלום את השפה עצמה, ותקבלו החלמות ברוח זו והגשנו את הבקשה לאוניברסיטה. בשיעורי הערב שאני נותן לנוער ולמבוגרים חלה התקדמות ניכרת למובה. השבוע נערכו בחינות בבית הספר על שמ אלי כדורך ובתוכן גם בחינה בעברית.

ס' י:

י. רובקירר, משרד הסוכנות, סנהאיי:

הגנו לאשר בתודה את קבלת מכתבכם, וכן אנו מקיים לאשר בקרוב את קבלת משלות המפרים שאנו מתכים לו בקוצר רוח. התקשדנו עם שני בתיהים המקומיים — שאנו מספקים להם ספרים מן המשולחים של איי וארצות הברית — ובקשנו מהם להמציא לנו את החבנית העברית שלהם. תהיה בנה משום עודה מרובה אם תשלחו לנו שני מורים עבריים לבתי הספר שלנו כאן, זה יבשיר את התלמידים ליריעה טובה יותר של השפה העברית והציונות. כדור מאליו שמורים אלה לא יפלו למעפסה על איש, כיון שכתי הספר אתראים למשכורת.

עם וספר

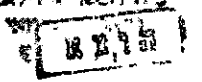
הוצאה חד-פעמית של הברית העברית העולמית

בסריכת נתן נדיב בלאם תל-אביב, אב תש"ו, אונזום 1947

ה ת ו כ ו ן :

מ. רחמן — התנועה העברית בהונגריה	מ. אילון-רוזנקה — לקראת סגנהז
מנחם גלן — מוסד לתרבות עברית בניריווק	יעקב מיכנס — למורים היוצאים למחנות
מ. ת. בן-סלכא — החינוך העברי במרוקו	מ. קיפר — הרחיבו את הסגרת
ש. לוזון — החינוך העברי במריסול	ד"ר א. מרסקובר — הגאולה העברית
כותבים אלוני	ק. ברתני — לצבינה של התנועה העברית
ברית העברית העולמית	ד"ר ה. טאי — הרב י. ל. זלומניק בן ששים
בשרה ספר	ד"ר א. רוזנפלד — המפתח בידי האשה העברית
נתום טלושץ — על האנציקלופדיה התלמודית	התרבות העברית בעולם:
פרופ. י. טאי — ספר מחנך על תולדות החינוך	ד"ר ת. רבין — מפרות ומדע יגריים באנגליה
מ. ענאי — אישיותו של פרופ. יוסף קלוונד	ד"ר י. רוזנל — עברית בישיבות צופת
מ. קמליק — קובץ "מליה"	מ. מוסלר — למצב העברית בכלגיה
סעל סוף הספרים	

הכתובת: תל-אביב, ארץ-ישראל, ת. ד. 1121

הרופא העברי — חוברת א' לשנת 1946

בימים אלה הופיעה חוברת א' של "הרופא העברי" לשנת 1946. הוצאה מיוחדת לארץ ישראל. "הרופא העברי" הופיע בעריכתו של ד"ר משה אינהורן, בניריווק, וכנס לשנתו התשיע-עשרה. במדור "הארץ והרפואה" מספרים ד"ר אינהורן, עורך "הרופא העברי", את רשון מיו מכקרו האחרון בארץ. מאמר שני על אותו נושא, אולם בתוכן אחר, בא גם כספור האנגלי של הספר, לשני המאמרים האלה נלה גם חמונות רבות. במדור "בקורת הספרים" משתתפים שני הרופאים, הסופרים הקבועים של "הרופא העברי", ד"ר אלטר אלכסנדר פריד וד"ר ל. ב. הרברט.

אטלס לתולדות ישראל בארץ ובגולה —

מאת ד"ר מ. א. טילנהבר, כעריכתו הנדפסת של ד"ר י. שפירא, תל-אביב. אטלס לתולדות ישראל — צורך ראשון הוא לימוד ההיסטוריה העברית. אמנם יש לנו האטלס של ז'בוטינסקי-פולמן, אבל אין בו כדי להראות לנו את הדרך הארוכה, שעברנו עמנו למן התגלותו בארץ, על גווינו ככל ארצות תבל ושיכונו למקומו. מורי החיים טוריה הישראלית היו נתקלים יום ביומו באטלס המתאר בצורה גופית את תולדות ישראל והנה הופיע עתה "אטלס לתולדות ישראל בארץ ובגולה" המתקן כמיה לא מעטה פגם זה. וואי שאין כאן אלא תקציר של אטלס, שהיה אטלס מלא מלונה מבואות היסטוריים, סקירות וכאורים — מפעל מרע דביסירות, שלא יבוצע אלא על ידי חבר אנשי מרע מוסמכים, אבל אין להתעלם גם מאטלס זה, שימלא את תפקויו בכתי האולפנו שלנו, בארץ ובגולה, ויקל בהרבה על כל מי שירצה לראות עין בעין את שבילי ההיסטוריה הישראלית ושלכיה.

המפתח שכתבן מוליכות ארתנו דרך העט בארץ, תקופת בית ראשון ושני, שעבור דומה מימי הגולה בבבל ובבית-שני, הצלב, קיבוץ ישראל באירופה הסורמית, האמניפיצי, התנועה הלאומית, חורבן יהודה אירופה ושיבת ציון, וכל זה — הדרך ממזרח למערב והשיבה למזרח — נראה בהרבה פחות ותצלומים, דיאגרמות וסקירות קצרות בודם. אכן ראויים בעלי האטלס שיבואו על הברכה!

מורה

רפ"מ "הארץ" בע"מ, ת"א, וחי מוא"ה 56

שחוק ודמעי-לד"ר ש. ז. השין, ת"ר ש. ז. השין, שומט מחוזי כחל-אביב, אגר כעקלונו מספר עלילות זמראות מבית היום, ממן מרגיות וממן קומיות, הרצה עליהן ברדיו ירושלים, אסף את כל הרצאות, הוסיף להן תומר חש, לימשו ונפתו — ויצא המפר המלבב, שחוק ודמע בבית הדין (הוצאת סברסקי).

הש הוא הנשא הנה כמפרוטנו, וכחידושו כן רעננותו וכח"מתיחותו, מודמים לפנינו חילאות מעל הים בנידאם מישדאל בארץ ישראל, ואתה רואה אותם במערופיהם את ענות חייהם ופכלם, את מריס וזוונם כר עורם ושפלותם, את המרומם והגלענ — זה הכלל אפסקלריה רבת בכראות לפנינו, ונעים ומצען להצין לתוכה ולהסתכל כמראות ששחוק ודמע יגלו בהם תליפות.

תולדות החנוך בישראל בחירות האחרונים לפרופ. צ. שרפשטיין (ענן)

ספר זה הכתוב בידי סופר ומחנך ותיק — אצור כלום של ידיעות על החינוך העברי בכלל, תמונת גולה, ולא הקל על עצמו הפרופ. שרפשטיין את המלאכה, אלא שהקיר וברק ועיין ונעור בעצנת של סומחיים, איש איש בערתו ובארצו — כך שיש לפנינו חומר מוסמך ומלאך בבעית החינוך והתרבות בישראל באותן התקופות הטוערות ודבות התפוכות שעברו עלינו למן תחלתה של האמניפיצי עד מלחמת העולם הראשונה. והואיל ולפנינו רק כרך ראשון, הרי שעומד להופיע כרך שני, שיקיף את החינוך עד ומנו. מתוך מה שאצור בדרך הראשון מוצק בהחלט הרצון לראות גם את השני — ונקבל או מסר החינוך בישראל, שיאיר ויבהיר פרשה רבת לבמים זו כחינו על הארץ והצלב בה. אמנם המתבר הנכבד מופיע לפנינו כחוקר אובייקטיבי ועומד על כל צורות החינוך בישראל, אבל מכי רים אנו אה שרפשטיין הסופר העברי והמחד נן הפרוי, שהיה מראשי הבונים של החינוך העברי בארצות תברית, הדיכנו במפעלו החינוכי ובסטרי הלימוד המשוכללים שגנן

ציד — וברדאי שגייעו אלינו מספרו השני הרי מאכקיו ומאפציו לחינוך העברי ברוב התחיה הלאומית ותנועת הגאולה בישראל — שהחינוך המכשיר הנאמן להן, ומבחינה זו הרי תולדות החינוך הן גם תולדות התרבות והתנועות החברתיות של זמננו, לספרים כנון אלו מצפים מורים וקוראים משכילים ומן הראוי איטוא להתאמן כגור

צאת הכרך השני
המריל העורך האחראי: ד"ר א. רוזנפלד